

“ír, olvas, firkál stb.”

Beszélgetés kabai lóránttal

kabai lóránt, ahogy magáról írja, „kisbetűs, férfi, ír, olvas, firkál stb. Miskolcon született, Ongán nőtt fel, Budapesten él.” Költő, vizuális művész, a Múút szerkesztője. Idén májusban a Roham Galériában tervezett kiállítást a firkák. Felesleges című sorozat képeiből. A kiállítás végül elmaradt, de nem erről, hanem telerajzolt füzetekről, az alkotás folyamatáról, írás és vizualitás egymásra utaló és egymást ellenpontosító viszonyáról beszélgettünk.

– A sorozat darabjai voltaképp füzetlapokra rajzolt/írt képek, képversek. A „teleírt, telerajzolt füzet” kapcsán először Tandorira, József Attilára asszociáltam – mintha ez a gesztus nálad is olyan egzisztenciális téttel járna, mint a Szabad ötletekben, vagy Tandori egész életművében. Hogyan, miért jött létre az anyag?

– Kaptam vagy két éve két egészen kis méretű Moleskine-füzetet, sehogy sem állt rá a kezem, hogy abba jegyzeteljek, itt álltak üresen tavaly nyárig, amikor elkezdtem rajzolni beléjük (talán mégis pontosabb lenne azt mondanom: *firkálni*); hamar beteltek, majd egy nagyobbat is kaptam, végül megint egy kicsit – mind tele van már. (Azóta készítettem még két kisméretű füzetet japán hajtással, azok is tele, most igyekszem fékezni.)

Az indíttatás pedig valahogy nagyon mélyről jött – nem is volt tervezett munkamenet, csak engedtem, hogy az történiék ezeken a kis felületeken, ami *történi akar*: egyrészt „automatikus” volt, nem agyaltam semmin, csak amikor már elkezdett a kép formálódni, akkor kezdtem valamennyire tudatosan eljutni a végeredményhez. Mondhatni csak a nyomhagyó eszköz, a filc vagy a színes ceruza kötött a valósághoz ezekben a tudatváltozott pillanatokban, afféle „kívül-lét”, szó szerinti kivetettség, *ob-jekció* volt ez. És bár a „firká” talán hevenyészettségre utalna, ami azért itt meglehetősen pontatlan lenne, mégis, jobb híján, firkáknak nevezem ezeket a képeket.

– *Bizonyos képek töredék-jellegűek (mintha egy másik kép egy részletét mutatná meg), az első látásra homogén felületek pedig sokszor valójában palimpszesztek (egy másik rajzot, szöveget rejtenek), és vannak olyan*

képeid, amelyek rejtvény-jellegűek, megoldásuk a szemlélő erőfeszítését igényli. Mégis egységes az anyag, koherens a világ, amit az elrejtés/hallgatás szervez. Mintha azt próbálnád megfogni, amiről (Wittgenstein nyomán) nem lehet beszélni.

– Nem tudom, nem hiszem, hogy ez az lenne, *amiről nem lehet beszélni* – azt gondolom, hogy a beszéd lehetetlensége itt egyszermind a képi „beszéd” lehetetlenségét is jelenti, azaz *arról* firkálni sem lehet talán. Való igaz, van itt hallgatás, elfojtás, sőt csend, de „csak” annyira, mint mondjuk a verseimben.

– *Hogyan viszonyulnak a képzőművészeti munkáid a verseskötetekhez?*

– A vizuális munkáim elkülönülnek az irodalmiaktól, külön világ, egészen más gondolkodásmódot, más állapotot feltételeznek és mutatnak (nyilván ezért is van az, hogy ha huzamosabb ideig nem írok, mint mostanában, inkább áll össze egy ilyen sorozat, és fordítva: amikor viszonylag rendszeresen írok, csak elvétve születnek vizuális munkák). Azzal együtt előszeretettel használom a saját munkáimat a köteteimben is, és nagyon szeretném biztosan tudni, hogy azokban a kontextusokban jóval többek, mint egyszerű illusztrációk, sőt hogy alapvetően hozzájárulnak a szövegek kialakította összképhez mint más műfajú, de egyenértékű, *jelentésszerű* elemek.

– *Sorozatként emlegetjük ezt az anyagot, de valóban az? Végül is a kiállítás lehetősége, ötlete azt is jelenti, hogy lapokra kell szedni a füzetet, megbontani a sorozatot, újrendezni a térben.*

– Magam is sorozatként gondolok ezekre, és végül egyben maradtak a füzetek, ugyanis a lehető legtovább akartam húzni a lapok kivágását a kiállítás előtt. A kiállítás viszont elmaradt a Roham hirtelen és gyalázatos bezárása miatt. És mivel éppen abban a térbe képzeltem el e sorozat szerintem megfelelő tálalását, nem is vittem át máshová – valószínűleg nem lesz így kiállításon látható („De legalább a füzeteket nem transzíroztad szét!” – ahogy egy kedves ismerősöm fogalmazott). Az elképzelés lényege egyébként az volt, hogy nem nagy üvegek alá teszem ezeket a kis képeket, hanem 6-8 darab, nagyjából 50×12 centis fotókartonokra kasíroztam volna egyenként 5-7 rajzot a füzetekből, ugyanakkora üveglapokkal lefedve, körülbelül szemmagasságban helyezve (ahol még a világítás használhatónak mondható).

– *Az elemek variációjára, felcserélésére, re- és dekonstruálására épülő eljárás jellemző korábbi munkáidra is, például az erre, arra, semerre (grafikák, kollázsok és fotók, 1995-96) című kiállítás szintén egy téma újragondolására épült. Ott tipográfiai elemekkel dolgoztál, vagyis a sokszorosítás mediális aspektusait (pl. hogy minden megismételhető) gondoltad újra. Itt épp fordítva, arról a tapasztalatról van szó, hogy a kézírásban, a „firkában” minden egyszeri. Hol vannak nálad a műalkotás értelmezésének a határai?*

– Afféle öreg (neo)avangárdistaként igencsak szeretném, ha eltűnnének

a határok, és (persze azért nyilvánvalóan valamiféle szempontrendszernek megfelelően) bármi művészetté válhasson. Persze jó ideje „klasszicizálódom” magam is, mintha fordított utat bejárva egyre inkább a hagyományos formák felé fordulnék, papírhoz és tollhoz vagy ceruzához, ecsethez és vászonhoz – igaz, korábban is dolgoztam ilyenekkel, de most mintha jobban érdekelnének ezek a bevettebb formák. Sőt a napokban azt álmodtam, ismét rézkarcokat készítek (ami után felébredve igen heves vágyat érezek arra, hogy valóban így legyen)...

– *Többféle műfajban alkotsz, a képregénytől a performanszon át a médiaművészetig, szinte mindennel kísérleteztél. Mennyiben igényelnek eltérő gondolkodásmódot az egymástól távol eső műfajok?*

– A comic strip alapvetően gegekre épül: van három képkockád, és abba kell beleférnie mindennek, amit egyszerre el akarsz mondani. Azaz ilyen szempontból ez egy „szűk” műfaj, nagyon komoly korlátokkal. A performansz pedig éppen az ellenkezője, a másik véglet: ha megfelelő helyet talál hozzá az ember, ahol ideális esetben minden technikai igényét ki tudják elégíteni, akkor egyfajta totális művet alkothat, melyben számtalan műfaj, művészeti ág és médium elemeit fel tudja használni és élni tud velük – gyakorlatilag határok nélkül.

– *Mi a következő projekted?*

– Nincs semmilyen eltervezett projekt, nem tudom, mikor készítek ehhez hasonló „teljes” sorozatot. Egyelőre lefoglal a rengeteg napi munka – ha van projekt, akkor az ez:

